

Türk Solu

Yerli mi, ithal mi?

Halil Berktaş:
"Solcu olmak ayrıcalıklı bir şey değil!"

Bir deli gömleği olarak Türk solu-
Stalin'in sopasıyla
korkutulanlar

Yeryüzünde 600 kişi kalan
halk: Duha Türkleri

Futbol İngilizlerin icat ettiği
en berbat şeydir

Despot bir paşa:
Tepedelenli Ali

la ci vert

OCAK 2018-42 FİYATI 7 TL | KKTÇ FİYATI 9 TL
LACIVERTDERGİ.COM

ISSN 2148-399X

9 772148 399001

Montesquieu'nun Kayıp Mektupları

HAKKI ÖCAL

Bir elimde Converse,
bir elimde iPhone.

Dünya da çok umurumda!

AMERİ-
KA'DAN
SADECE
PARKA,
BERE, BARIŞ
SİMGESİ
VE CON-
VERSE İLE
VIETNAM
SLOGAN-
LARI ALMIŞ
DEĞİLDİK.
NOTLARIMA
BAKIYORUM
DA MESELA
"CENNET
TOZU" DİYE
BİR ŞEY VAR.
YANI BİLDİ-
ĞİNİZ LSD!
NEREDEN
BİLECEKSİ-
NİZ LSD'Yİ
DEĞİL Mİ?

G enel Yayın Yönetme-
ni'mden yine Stalin
döneminde Sovyet
Gizli Polisi'nin me-
sajlaşma sistemini
hatırlatan kriptik
bir mesaj geliyor: "Yaraya tuz
basacağız"

Ülkenin Genç Öncüler yahut
Leninist İzciler, Patriyot Yavru-
kurtlar gibi örgütleri olmadı ama
bir tarihte hep solcuyduk. Yarayı
da tuzu da iyi biliriz, netekim...İlk
defa Sayın Lacivert okuyucuları
için binlerce kilometre kat edip
gizli arşivlerde hayatımı tehlike-
den tehlikeye atarak araştırma
yapmam gerekmeyen bir yazı
kaleme alıyorum. Haşa, araştırma
yapmadığımı sanmayın. Şurada
adımız gözü kara bir araştırma-
cı-yazara çıkmışsa, bunu elbette
yaptığımız gözü kara araştırmalara
borçluyuz.

Sadece binlerce kilometre ötelere
gitmeme gerek yoktu demek isti-
yorum. Bütün yaptığım, sandalyeyi
biraz öteye kaydırıp dışarıdan ba-
kınca sedir gibi görünen gizli evrak
sandığımı açmaktan ibaretti çünkü
ihtiyacım olan bütün bildiriler, not-
lar, fotoğraflar, şimdi naçiz bedeni
de hatırası da ve hatta adı toprak
olmuş liderlerimizin konuşmala-

MONTESQUIEU'NUN KAYIP MEKTUPLARI

rı, uyarıları, emirleri ve benzeri metruk kâğıtlarını ilelebet gömülü oldukları yerlerden çıkartmak için bir yerlere gitmeme hiç gerek yoktu. İlk not, güncemin 1967 Aralık sayfasından: "Ankara Sanat Tiyatrosu'nun (AST) sokağındaki Amerikan Pazarı'ndan parka ve bot alınacak." Şimdi düşünüyorum... Yozgat'tan Ankara'ya geleli bir yıl olmamış ve AST'de tiyatrocular olacakken, Halil Ergün'le birlikte yer gösterici (mesleki jargonla söyleyecek olursak; teşrifatçı) olabildiğimiz tiyatrodan kaç para alıyorduk ki, gidip Amerikan ordu-sunun eskisi ceketlere, postallara para yatırabiliyorduk? İkinci not yine aynı yıllardan... Türkiye İşçi Partisi Kocaeli Senatörü (o zaman senatörlük vardı memlekette, Moskova'da bir sosyalist partisi vardı!) Fatma Hikmet İşmen'den Rus malı 8 mm film kamerası aldığımız ilişkin kayıt. "Heba 2" markaydı. İlave 7 filtre-objektif camı vardı. Rus (Töbe töbeee: Sovyet diyecek-tim!) harikasıydı. Harikaydı ama 8 mm sinema filmi bulmak zordu o zamanlar. Ne gam! Ankara'da Kavaklıdere'deki Amerikan Üssü sağolsun. "Sağolsun" sözün gelişi.. Eh, Ankara o tarihte bugünkü gibi gökdelenler ve Jurasik Parklarla bezenmemiş ve henüz şehre deniz de gelmemişti; dolayısıyla şehrin göbeğinde kimsenin ne yaptığını bilmediği JUMMAT ve JUSMMAT isimli iki Amerikan üssü vardı.

Bu üste çalışan Amerikalı personel, henüz AVM'leri de olmayan Ankara'da, Amerika'da alışık oldukları şeyleri bulamayacakları için PX ve BX denen dükkânlar açılmıştı ve biz devrimci gençler, sosyalist, Leninist, Maoist, Hocacı (Arnavutluk'un ünlü komünist lideri, Mao'ya karşı Maocu meşhur Enver Hoca yanlısı anlamında yani; Yanlış anlaşılmasın) ayrımı gözetmeksizin sadece Amerikalıların ve üslerde çalışan Türklerin girebildiği bu Amerikan pazarlarına girip, 8 mm siyah/beyaz veya renkli sine-

ma filmi alırdık. Neden ve nasıl? Sair zamanlarda, Sıhhiye'deki Pan Amerikan havayolunun vitrinlerini taşlamayı adeta spor ve tercih edilen bir zaman geçirme tarzı haline getirmiş olan parkalı, Converse'li devrimci gençlik; saç-sakal evlere şenlik bir vaziyette, nasıl bir düzenleme ile PX'den alışveriş ederdik? Bir de şu hep kafamı kuralamıştır: Siyasal Bilimler Fakültesi'ndeki (SBF) öğrenci derneğinin telefonu, fatura filan gelmeden (gelse ödenir miydi?) en azından ben orada iken, dört yıl boyunca nasıl açık kaldı? Converse dediniz de! O zamanlar Converse bugünkü gibi türlü şekilli ve rengârenk değildi. Siyahtı ve beyazdı. Boğazı da uzundu! Bayağı uzundu. Her tarafı beyaz olanların kırmızı bir şeridi olurdu etrafında. Marksizm'in türlü çeşitlisini bilen ve kırmızı aydınlık-beyaz aydınlık arasındaki "Önce devrim mi olacak, yoksa sosyalizm mi gelecek sorunsalı" yüzünden birbirini katleden SBF'li, Hukuklu, ODTÜ'lü, Hacettepeli, Yıldızlı ve İTÜ'lü bu cengâver devrimci yiğitler, Converse spor ayakkabısının bağlarının rengi konusunda zerrece tartışmazlar, beyaz olanına kırmızı, siyah olanına da beyaz bağ takarlardı.

Sol söylemde virgöl yüzünden yıllarca süren edebiyat üreten bu devrimciler nasıl oluyordu da James Dean gibi görünme konusunda zerrece ihtilafa düşmüyorlardı? Mustafa Kuseyri'nin başı yanındaki dosya dolabına dayanmış, şakağından giren kurşunun geride bıraktığı delikten, devrimciliği, delikanlılığı, anasının kuzusu, arkadaşlarının yiğidi oluşu kırmızı bir nehir gibi akıp giderken fotoğrafını çekmiş ve bu yüzden bir daha SBF yurduna, diğer devrimci kardeşlerinin öfkesi yüzünden ayak basamamış birisi olarak söylüyorum; metafor filan değil. Kanlı bir gerçektir. Nereden geldi bu na-beca mevzu şimdi? Affedin. Dönelim kaldığımız yere.

SANATA
KARŞI
SANAT!
DEVİR 1968
DEVİRİ...
MESELE BİR
ŞEYLERE
KARŞI OL-
MAK DEĞİL
Mİ? SEN DE
SANATÇI
OLMAK
İSTİYOR-
SUN AMA
SOLCUSUN.
ÖYLE GİDİP
PAAT DİYE
NATÜR-
MORT
VAZODA
ÇİÇEK
TABLOSU
YAPACAK
DEĞİLSİN
HERHAL-
DE...

James Dean dediniz de... Yapısı, saçları, pazuları, James Dean gibi görünmeye elverişli olmayanlar için de seçenek vardı o zamanlar. Bir bere ile kendinizi Che Guave-ra'ya benzetmeniz mümkündü. Hele onun gibi bir de Amerikan ordu eskisi parka edindiniz mi? Değme keyfine. Tek sorun berede-ki yıldız kırmızı mı olacaktı, beyaz mı? Bir yıl kadar önce "ışıklar içinde uyumaya" başlamış olan müteveffa Che'nin fotoğraf ve tablolarında yıldız bazen beyaz olarak gösteriliyordu; bu üstadın biraz Maocu çizgiden saptığı anlamına alınıyordu. Öyle bir devrimciyi kızıl yıldızdan başkası paklamayacağına göre ne yapmalıydı? Ayrıca yıldızın içinde orak-çekiç olacak mıydı, olmayacak mıydı?

Bir Vietnam yetmez

Sembolizm deyip geçmeyin... Sol dediğiniz şey sembolizm değilse, hiçbir şey değildir ki? Ayrıca sol-cuyuz dedikse, enayiiz demedik. 1960'lar dünyada karşı-kültür denen şeyin doğduğu devirdi. Mesela şu meşhuruur barış simgesi. Hani var ya bir daire içinde bir civcivin ayak izi şeklindeki simge! Her ne kadar hard-core solcularımız bu barış işaretinin İngilizce, argoda "korkak" anlamına gelen "chicken" (civciv) sözcüğünden türetildiğini söylerlerse de, solculuğu Marks külliyatını ezberlemeden de idare edebileceğini düşünenlerimizin parkalarının göğsünde yahut berelerinin önünde yıldız filan gibi tehlikeli işaretler yerine bu karşı-kültür simgesi bulunurdu. Bu gibi arkadaşlara biz "hippi" derdik. Bütün dertleri "Savaşma seviş" olan Beatles hayranı hippiler! Nerede, İstanbul sokaklarını "bir-iki-üç vietnam daha" diye inleyen bizler, nerede bütün savaşlara karşı hippiler!

Birisi ile yetinmeyip ikincisini ve hatta üçüncüsünü istediğimiz Viet-

SADECE KAFAYI TÜTSÜLEYİP DEVRE DIŞI KALMAK YETMİYORDU BİZ SOLCULARA ANLAŞILAN

MARKSİZM'İN TÜRLÜ ÇEŞİTLİSİNİ BİLEN VE KIRMIZI AYDINLIK-BEYAZ AYDINLIK ARASINDAKİ, "ÖNCE DEVRİM Mİ OLACAK, YOKSA SOSYALİZM Mİ GELECEK SORUNSALI" YÜZÜNDEN BİRBİRİNİ KATLEDEN CENGÂVER DEVRİMCİ YİĞİTLER, CONVERSE SPOR AYAKKABISININ BAĞLARININ RENGİ KONUSUNDA ZERRECE TARTIŞMAZLAR, BEYAZ OLANINA KIRMIZI, SIYAH OLANINA DA BEYAZ BAĞ TAKARLARDI.

nam da aslında bildiğiniz Vietnam Savaşı... Kissinger'ın "Eğer komünizmle Uzak Doğu'da savaşmazsak Kaliforniya'da savaşmak zorunda kalırız" fetvasıyla 80 bin Amerikalı genci ölüme yolladığı Vietnam. Ama solcuyuz ya biz: Amerika ile ne kadar çok yerde savaşsak o kadar iyi! Amerika'dan sadece parka, bere, barış simgesi ve Converse ile Vietnam sloganları almış değildik. Notlarımı bakıyorum da mesela "cennet tozu" diye bir şey var. Yani bildiğiniz LSD! Nereden bileceksiniz LSD'yi değil mi?

Bu o zamanların esrar-eroin, krack yahut metanfetaminini idi. Güya Harvard Üniversitesi'nin yaptığı bir "psychedelic" (kafayı iyi eden ilaçlar) deneyden dışarıya sızmıştı ve bütün gençleri kelimenin tam anlamıyla öldürüyordu. Hiç anlamamışım: Hem Amerika'ya karşı olacaksınız hem de Amerika'dan dünyaya yayılan bir uyuşturucu madde ile kendini zehirleyip günün büyük bir kısmını devre dışı geçireceksiniz! O sırada ABD emperyalizmi ile kim mücadele ediyordu zannediyorduk solcular olarak?

"Millet sizin ne kadar devrimci olduğunuzu anlatın"

Sadece kafayı tütsüleyip devre dışı kalmak yetmiyordu biz solculara anlaşılın. Mahalle aralarında, derse gitmek için değil, LSD ve benzeri şeyleri almak için uğradığımız okulların bahçelerinde saatlerce -saatlerce diyorsam günlerce demek istiyorum- frizbi oyunları. Frizbi, çapı 20-25 santim olan tencere kayağına benzeyen plastik bir disk; rakip oyuncunun

kapmasına imkân vermeyecek şekilde havaya fırlatarak kendi takım oyuncunuza ulaştırırdınız. Sonra o size atar, siz ona atarsınız filan. Normal futbol oynamaya, normal olmayı reddettiğinizi, giyiminizle, kuşamınızla, kafayı bulma şeklinizle, oyununuzla belli etmeniz gerekirdi ki, millet sizin ne kadar devrimci olduğunuzu anlansın.

Bu devrimcilik, yani solculuk sadece giyimle kuşamla olmaz tabii. Solcu olduğunuza göre size biraz da ideoloji lazım. İdeoloji dediysek, herkes Marks, Engels okuyup ekonomi politişinin eleştirisine katkıda bulunacak değil! Avangart sanat ve hatta anti-art sanat. Sanata karşı sanat! Devir 1968 devri... Mesele bir şeylere karşı olmak değil mi? Sen de sanatçı olmak istiyorsun ama solcusun. Öyle gidip paat diye natürmort vazoda çiçek tablosu yapacak değilsin herhalde... Kapitalizme karşı iken, kapitalizmin aracı olacak şekilde, resim yayıp satacak halin de yok. O halde sen de resmini kaldırımlara, binaların suratına yaparsın. Onlar siler; sen yaparsın. Sen yaparsın; onlar siler. Bu mücadele (Ahh, mücadele dedim, değil mi? Sihirli kelime! Varlık sebebimiz!) zaten istediğimiz şey değil mi? Mücadele illa İspanya'daki gibi bari katlarda, St. Petersburg'daki gibi cephede olmaz, bazen bir kentin varoşlarında molotof kokteylleri atarak... Neyse çok abartmayalım. Sonuçta duvara resim yapıyoruz!

Şimdi bugünün solcuları geçmişe bakıp da, 68 kuşağını kafası güzel, kaldırım artisti, tiyatro teşrifatçısı, molotofçu tayfası da sanmasın!

Bizim Converslerimiz vardı ise onların da var! Onlar bize feminist-kadın hakları savunucusu gibi ideallerle geliyorlarsa, biz de medeni haklar savunuculuğu yapıyorduk. Siyah halkın hakları için mücadele ediyorduk. Ay pardon! O Amerika'daydı değil mi? Pekiii! Anti-kolonyalizm? Tabii ya. Anti-kolonyalizm idi bizim ideolojimiz. Gerçi Türkiye hiç koloni olmadığı için, bu ideolojimiz kitlelere biraz yabancı geliyordu ama kitlelere bizim her şeyimiz yabancı geliyordu: Converselerimiz, berelerimiz, havadaki sol yumruklarımız... Biz onlara yabancı geliyorduk ama aslını sorarsanız onlar da bize yabancı geliyorlardı.

Şimdi yine Converselerimiz var ayağımızda fakat artık herkes var. Şimdi iPhonelarımız var elimizde ama artık herkesin var. Kalmadı kimseden farkımız. Fakat hâlâ onlar bize, biz de onlara yabancıyız. Dünya umurumuzda mı? İnsanın yaşadığı dünya umurunda olmaz mı? Belki de dünya çok umurumuzda olduğu için Converselerimiz vardı; berelerimiz, parkalarımız, botlarımız vardı. Belki de bu yüzde 24 saat çevrimiçi, yaşıyoruz; elimizde akıllı telefonla geziyoruz!

Bu yazı, bana sorarsanız, hiç de GYY'mizin istediği gibi bilinmedikleri ortaya çıkartan, biraz komik bir yazı olmadı maalesef. Biraz, ne birazı bayağı ağılatan bir yazı oldu ama açılacak halimize güldüğümüz gibi, bazen de gülünecek halimize ağlarız böyle.

Bana da, sevgili GYY'me de hayat hakkı tanımazdı bu çocuklar.